

Fragmente din stagiunea estivală *KlausenMusik*

(Elena Maria Șorban, muzicolog – 31 august 2020)

Începând cu anul 2019, clujenii beneficiază de o stagiune de vară organizată de Asociația de Muzică Sacră – cu atât mai apreciată în condițiile restrictive actuale, pentru care organizatorii au aplicat soluția concertelor în aer liber, cu sprijinul Parohiei Romano-Catolice „Sf. Mihail”.

Am participat la cele patru concerte desfășurate săptămânal în luna august (nu și la cele din iulie) și – datorită calității lor – țin să vă împărtășesc impresiile, cu scopul ca acești artiști să fie invitați și pe alte scene din țară.

Duoul vioară – violă, format din Artur și Eszter Kaganovsky (New York/Oradea), reprezintă un ideal al muzicii de cameră, apreciat și la Carnegie Hall. Programul lor clujean s-a sprijinit pe piesele postromanticului norvegian Johan Halvorsen, între care au fost intercalate piese mai lejere, însă de virtuozitate, din repertoriul clasic, de Wolfgang Amadeus Mozart și Ignaz Pleyel. Nu țin minte să fi audiat până acum piese de Halvorsen (1864-1935) – compozitor, violonist, dirijor, o personalitate întrucâtva similară cu Enescu, nu numai ca formație, ci și prin unele trăsături stilistice. Pilonii acestui recital au fost două cicluri ample de variațiuni, pentru vioară și violă, de Halvorsen: *Sarabande con variazioni*, în re minor și *Passacaglia* în sol minor, ambele compuse în anul 1897, pe teme de Haendel. Un eclectism romantic-neoclasic, cu trăsături moderniste bine puse în valoare de interpreți – prin aluzii de tangou, blues și chiar lăutărești (*Passacaglia*) – , în caleidoscopul fascinant, recreat de duoul Artur și Eszter Kaganovsky.

István Potyó, organizatorul acestui festival, se dovedește un muzician complex, apărând în ipostaze multiple: la instrumente cu claviatură și ca dirijor. Teza lui de doctorat, susținută cu câțiva ani în urmă, tratează repertoriul transilvan de mise din secolul al XIX-lea. Preocuparea sa de a readuce valorile muzicale în viața muzicală actuală rămâne constantă – așa cum au dovedit-o și cele două concerte pe care le-a susținut în acest cadru.

Soprana Renáta Gebe-Fügi și violonistul István Trombitás, alături de István Potyó (alternând timbruri de orgă și clavecin) au susținut un program cu piese de popularitate, de la *Stabat Mater* de Pergolesi la *Ave Maria* de Schubert și *Ave Maria* de Bach-Gounod, intercalate cu sonate de Haendel și de C. Ph. Em. Bach. Nu a lipsit moștenirea transilvană, reprezentată printr-o piesă de György Ruzitska (1786-1869), muzician reprezentativ al Clujului din epoca sa. Cei doi soliști, laureați ai Festivalului de Muzică Barocă *La Stravaganza*, au făcut dovada autenticității stilistice și a sensibilității expresive. Concertul a fost dinamizat de intervenții interactive ale publicului, precum și de culorile unui vechi harmoniu, mînuit de Szabolcs Márton. O observație de detaliu: adaptarea latină la *Ave Maria* de Schubert, făcută postum de fratele compozitorului, Ferdinand Schubert, este de-a dreptul anti-prozodică, iar mii de cântăreți o perpetuează ca atare – doar Andrea Bocelli a readaptat rugăciunea latină la melodia originală în mod firesc, astfel că recomand conștientizarea acestui aspect și preluarea variantei lui Bocelli.

În concertul vocal-simfonic, ne-am bucurat de rezultatele cercetării muzicologice desfășurate de István Potyó, datorită căreia am audiat Simfonia în re major (1822) de Károly Patacsich (1795-

1880), doctor în medicină și în filologie, compozitor activ la Buda și Pesta (orașe distincte, pe atunci). Simfonia – a cărei primă parte este, ea însăși, un potpuriu – atestă darul de melodist și coloristic al autorului: lucrarea (cu multe solouri spectaculoase, care atestă calitățile membrilor orchestrei) sună agreabil, dincolo de lipsa vreunei concepții de formă, și datorită unor elemente pitorești, de *verbunkos* și *pollacca*. A urmat Misa nr. XXVII, în re minor, „Sfânta Elisabeta” (1931), de Antal Bánáti Buchner (1882-1950), maestru recunoscut al muzicii bisericești maghiare. Un *Crucifixus* plin de dramatism și un *Agnus Dei* catartic au fost secțiunile cele mai expresive ale acestei lucrări de tip *missa brevis*. Ca dirijor, István Potyó conduce **Corul și Orchestra „Sfânta Cecilia”**, în calitate de director muzical al Parohiei „Sfântul Mihail”, soliștii invitați – soprana Brigitta Kele și basul Vilmos György – contribuind la calitatea elevată a interpretării.

Ultimul recital din luna august a adus pe scena în aer liber, **formația de muzică barocă *Concerto Spiralis***, condusă de tânărul violonist Koppány Hunyadi. Recunosc că am fost plăcut surprinsă, constatând că ansamblul a prezentat aici, un program diferit față de cel de la Festivalul de Muzică Veche Miercurea Ciuc, unde cântase cu câteva săptămâni mai devreme. Și ușor dezamăgită pentru decizia violoniștilor de a folosi corzi de metal, nu de maț, ca în epocă: știm că ele se dezacordează mult mai ușor, îndeosebi în condiții de umiditate, astfel că ei nu și-au asumat, probabil, acest risc – deși sunetul lor dulce, incomparabil, ar fi meritat, cred. Am mai observat că audiența era destul de dezorientată în identificarea pieselor din programul tipărit și chiar cu repertoriul însuși, astfel că recomand ca, la viitoare ocazii clujene, formația să adopte formatul de concert-lecție.

Concerto Spiralis - Koppány Hunyadi (vioară), Dávid Csibi (vioară), István Csata (*viola da gamba*), Amalia Goje-Erdős (clavecin) – a oferit o adevărată istorie a genului de sonată pe parcursul secolului al XVII-lea italian, de la Frescobaldi la Corelli, coerentă și ca realizare interpretativă. O raritate audiată acum este *Sonata duodecima* de Isabella Leonarda (1620-1704), compozitoare-monahă, considerată prima femeie-autoare de sonate. În această piesă și nu numai, Koppány Hunyadi și-a etalat întreg arsenalul de mijloace violonistice de epocă, pe care le-a însușit la Conservatorul din Palermo, începând cu ornamentația și terminând cu libertatea ritmică înaripată. Un concert memorabil, în întregul său!